

Студијски програм географија

Зашто студирати географију?

Укупан друштвено-економски развој захтијева школовање високостручних кадрова из области географских наука кроз интердисциплинарни приступ проучавања геопростора са високим могућностима примјене стечених знања. Због тога је потребно кроз наставу обезбиједити, поред теоријског знања, и практичну примјену географског знања у многим областима живота и рада у савременом друштву. Мултидисциплинарност се постиже кроз Наставни план и програм, који укључују основне и изборне предмете из области које су уско повезане са географском науком: биологије, екологије, просторног планирања, историје, физике, хемије и сл. Овакав приступ студију географије обезбиједиће школовање високо стручног кадра који може да дефинише и препозна проблеме настале у животној средини и да даје приједлоге за њихово рјешавање.

Студије ће омогућити студентима рад у основним и средњим школама, привредним субјектима, институтима, заводима и другим државним и приватним институцијама. Област географских наука одувјек је привлачила својим садржајима од велике важности за друштво у цјелини, па се њоме жели бавити велики број младих људи.

Након завршених академских студија географије студенти стичу опште способности за усвајање, анализу и синтезу основних знања из области природних наука, посебно из области географије, стичу способности за теоријску и практичну примјену стечених знања, стичу вјештине за прикупљање и обраду информација у области географских наука, стичу способност размјене информација, идеја и њиховог проблемског рјешавања, стичу способност прикупљања, анализе и интерпретације релевантних информација из различитих области географске науке, стичу способност формирања научно заснованих и аргументованих судова, стичу способност ефикасне стручне комуникације у области географских и других природних наука, стичу способност за изражен тимски рад.

Најважније дјелатности Студијског програма географије

Студиј географије има једну од најдужих традиција развоја на Бањалучком универзитету – период од пола вијека. Почело је (сада већ давне) школске 1969/70. године на Педагошкој академији у Бањалуци у оквиру двопредметног студија историје и географије. Након трансформације Педагошке академије у Филозофски факултет школске 1994/95. године, основан је и самостални Одсјек за географију. Кад је академске 1996/97. године формиран Природно-математички факултет, студиј географије постао је један од стубова изучавања природних и математичких наука.

Студијски програм географије (наставни и општи смјер) организован је по моделу 4+1+3. Овај модел подразумијева да се студији на првом циклусу изводе у осам семестара, односно четири године. Број ECTS бодова је 60 по години студија, тако да студент по завршетку основних студија остварује 240 ECTS бодова.

Дипломске студије географије састоје се од обавезних и изборних предмета, чијим се савладавањем обезбјеђују потребна знања и вјештине неопходни за стицање дипломе првог степена академских студија. По завршетку првог циклуса студија студенти стичу сљедећа академска звања:

професор географије – 240 ECTS и

дипломирани географ – 240 ECTS.

Након завршетка основног студија (првог циклуса) студент стиче право уписа на мастер академске студије Данас на другом циклусу студија географије настава је организована у оквиру општег смјер, који обухвата све научне области географске науке. По завршетку другог циклуса студија географије, студенти стичу знања из области географских наука које проучавају геопростор као комплексну цјелину, оспособљени су за самостални или тимски научно-истраживачки рад, праћење

антропогеографских процеса, валоризацију природних ресурса и унапређења стања животне средине. Након завршетка другог циклуса студија општег смјера студенти на студијском програму географије стичу академско звање **мастер географије**, док завршетком другог циклуса студија на смјеру Географски информациони системи стичу академско звање **мастер Географије - Географски информациони системи**

Од школске 2018/2019 године основан је смјер Географски информациони системи. По завршетку студија студент ће овладати теоретским и практичним знањима из области географских информационих система; на основу сопствених интереса и амбиција извршити одабир понуђених изборних предмета, те се на тај начин усмјеравати у одређене уже специјалности у географским информационим системима; бити квалификован да се самостално бави стручним радом у домену пројектовања, управљања и коришћења географских информационих система; стећи знања да се самостално бави научно-истраживачким радом у области географских информационих система и након завршених студија студент ће бити едукован за рад у високообразовним институцијама (факултетима), научно-истраживачким организацијама, институтима, органима управе и привредним субјектима.

Након завршеног другог циклуса студија студенти стичу право уписа на трећи циклус студија. У оквиру Природно-математичког факултета формиран је радни тим за писање елабората о оправданости докторских студија на Студијском програму географији.

На студијском програму запослено је 15 наставника и 7 сарадника у сталном радном односу. Функцију шефа студијског програма тренутно обавља проф. др Александра Петрашевић.

Први циклус

Услови уписа на студије првог циклуса: завршено средње образовање у четворогодишњем трајању; положен пријемни испит; мјесто на ранг листи у оквиру одобрене уписне квоте.

Студенти се уписују на основу успјеха у претходном школовању и успјеха на пријемном испиту, на основу чега се формира јединствена ранг-листа. Сви кандидати приступају полагању пријемног испита из географије и српског језика (по наставном плану и програму гимназије). На пријемном испиту кандидати могу максимално освојити 50 бодова (40 из географије и 10 из српског језика), а неопходни минимум за полагање пријемног испита је 15 бодова.

Студијски програм не организује припремну наставу за пријемни испит, али је отворен за све информације и консултације с кандидатаима у циљу њиховог што бољег информисања и припреме. На сајту факултета (страница студијског програма) налазе се питања за полагање пријемног испита.

Број студената за упис у прву годину првог циклуса студија одерђује се на основу приједлога Вијећа Студијског програма географије и усаглашавања с Наставно-научним вијећем Природно-математичког факултета, Сенатом Универзитета и коначно Одлуком Владе РС.

Настава првог циклуса организује се као редовни четворогодишњи студиј (осам семестара) и састоји се од предавања и вјежби. Свака година подијељена је у два семестара: љетни (с почетком у октобру) и зимски (с почетком у фебруару). Семестри трају 15 радних седмица. Седмично се настава реализује кроз 25 часова. У сваком семестру студенти слушају предмете у укупној вриједности од 30 ECTS бодова, односно 60 ECTS бодова у години студија. Настава се обавља кроз предавања, вјежбе и теренски рад, који припремају студенте за упознавање природне основе и веза с другим природним наукама и усвајање научно утемељених и примјенљивих знања управљања природном основом и ризицима.

Рад студената се континуирано прати и адекватно вреднује. Студенти су обавезни да адекватно учествују на предавањима, вјежбама, у изради семинарских радова и теренским истраживањима те за то буду вредновани одређеним бројем бодова према наставном плану и програму који припремају предметни наставници са својим сарадницима.

Облици рада, иновације у настави и могући облици предиспитних обавеза студената су: присуствовање предавањима и вјежбама, активно учешће у настави, колоквијуми, семинарски радови и истраживачки пројекти, презентирани групни рад, урађени тестови, објављени радови и сл.

За показано знање и активност студенти се оцјењују према закону, правилнику и упутствима о оцјењивању, те важећим правилима студирања која предвиђају вредновање рада студената. Студентима је на располагању поред учионичког простора, библиотека са читаоницом и лабораторија за ГИС.

Теренска настава

Значај теренског рада у настави географије проистиче из чињенице да географско образовање треба да афирмише везу између научне и наставне географије на нашем студијском програму. Битан разлог због којег је потребно организовати наставу на терену јесте и облик данашње наставе географије на универзитету. Из тих разлога неопходно је афирмисати наставу у природи/терену, јер је то један од главних видова повезивања научне и наставне географије.

У свакој години студирања изводи се теренска настава. Теренска настава има три облика извођења. Први је излазак са студентима на терен с предметним наставником и асистентом у оквиру наставних програма појединих предмета или у посјету званичним институцијама значајним у процесу сакупљања и израде релевантне документационе основе за процес планирања (одлазак у Хидрометеоролошки завод, Завод за статистику, Музеј Републике Српске и др.) Студенти по упутствима врше самостално и групно теренска истраживања за потребе израде семинарских радова. Трећи облик теренске наставе изводи се под руководством више професора и асистената широм Републике Српске и у иностранству (Србија, Црна Гора, Грчка, Аустрија, Мађарска, Чешка, Словачка), а профили и програм те дужина трајања, од једног до шест дана, зависи од задатака на које треба одговорити.

Студиј се завршава дипломским радом, који мора имати карактеристике самосталног истраживачког рада и јавно се брани.

Наставни план првог циклуса

	Ред. број	Наставни предмет	Фонд часова	ECTS	Сем	Смјер	Статус
Прва година	1.	Математичка и примијењена картографија	3+2, 3+2	5, 5	I, II	H, O	обав.
	2.	Увод у географију	2+1	4	I	H, O	обав.
	3.	Математичка географија	2+1	4	II	H, O	обав.
	4.	Геологија за географе	2+2, 2+2	5, 5	I, II	H, O	обав.
	5.	Климатологија са метеорологијом	3+2, 3+2	5, 5	I, II	H, O	обав.
	6.	Биогеографија са географијом земљишта	3+2, 2+2	5, 5	I, II	H, O	обав.
	7.	Примијењена статистика	2+1	4	I	H, O	обав.
	8.	Основи етнологије	2+2	4	II	H, O	обав.
	9.	Теренска настава I		2	I, II	H, O	обав.
Друга година	10.	Хидрологија	3+2, 3+2	6, 5	III, IV	H, O	обав.
	11.	Геоморфологија	3+2, 3+2	6, 5	III, IV	H, O	обав.
	12.	Привредна географија I	3+2, 3+2	6, 5	III, IV	H, O	обав.
	13.	Географија становништва	3+2, 3+2	6, 5	III, IV	H, O	обав.
	14.	Национална етнологија	3+2	4	III	H, O	обав.
	15.	Основи антропогеографије	2+0	4	IV	H, O	обав.

	Ред. број	Наставни предмет	Фонд часова	ECTS	Сем	Смјер	Статус
Трећа година	16.	Основе ГИС-а	2+1	4	IV	Н, О	обав.
	17.	Теренска настава 2		2	III, IV	Н, О	обав.
	18.	Географија насеља	2+2, 2+2	5,5	V, VI	Н, О	обав.
	19.	Привредна географија 2	3+2, 3+2	5, 5 (6)	V, VI	Н, О	обав.
	20.	Национална географија 1	3+2, 3+2	5, 5 (6)	V, VI	Н, О	обав.
	21.	Регионална географија свијета 1	3+2, 3+2	5,5	V, VI	Н, О	обав.
	22.	Психологија	2+2	4	V	Н	обав.
	23.	Педагогија	2+1	4	VI	Н	обав.
	24.	Методологија научног рада	2+0	4	V	Н,О	обав.
	25.	Методичка пракса	1+2	4	VI	Н	обав.
	26.	Анализе у ГИС-у	2+2, 2+3	4, 4		О	обав.
Четврта година	27.	Теренска настава 3		2, 2	V, VI	Н, О	обав.
	28.	Политичка географија	3+2, 3+2	5,5	VII, VIII	Н, О	обав.
	29.	Национална географија 2	3+2, 3+2	5,5	VII, VIII	Н, О	обав.
	30.	Регионална географија свијета 2	3+2, 3+2	5,5	VII, VIII	Н, О	обав.
	31.	Географске основе заштите животне средине	3+2, 3+2	5,5	VII, VIII	Н	обав.
			2+2, 2+2	4,4	VII, VIII	О	обав.
	32.	Методика наставе географије	2+4, 2+4	5, 5	VII, VIII	Н	обав.
	33.	WEB ГИС	2+2	4	VII	О	обав.
	34.	Популациона динамика	2+2	4	VIII	О	обав.
	35.	Географске основе просторног планирања	2+0	2	VII	О	избор.
	36.	Природне непогоде	2+0	2	VII	О	избор.
37.	Демографски развој ЈИ Европе	2+0	2	VII	О	избор.	
38.	Ревитализација руралних подручја	2+0	2	VII	О	избор.	
39.	Туристичке регије свијета	2+0	2	VII	О	избор.	
40.	Геопросторна организација саобраћајних система	2+0	2	VII	О	избор.	
41.	Принципи и методе географске регионализације	2+0	2	VIII	О	избор.	
42.	Социјална географија	2+0	2	VIII	О	избор.	
43.	Поморска географија	2+0	2	VIII	О	избор.	
44.	Географски аспекти глобализације	2+0	2	VIII	О	избор.	

	Ред. број	Наставни предмет	Фонд часова	ECTS	Сем	Смјер	Статус
	45.	Индикатори одрживог развоја и управљање водним ресурсима	2+0	2	VIII	O	избор.
	46.	Географски ресурси и одрживи развој	2+0	2	VIII	O	избор.
	47.	Геополитика ресурса	2+0	2	VIII	O	избор.
	48.	Теренска настава 4		2,2	VII, VIII	H, O	обав.
	49.	Дипломски рад		3, 3		H, O	обав.

Други циклус

Вријеме трајања мастер студија географије је два семестра, односно једна академска година. Студије се организују као редовне, начин извођења студија је образовање у сједишту. Сваки семестар траје по 15 седмица, а два семестра чине једну академску годину. За општи смјер дипломске академске студије садрже у оба семестра укупно 7 предмета са могућношћу одабира од понуђених 9 предмета. Сви предмети имају једнак број часова предавања и вјежби, с тим да неки предмети имају и часове истраживачког рада. Завршни (мастер) рад студент може да пријави у складу са одредбама Правилника о студирању на I и II циклусу студија. Сви предмети су једносеместрални. Број ECTS бодова за поједине предмете зависи од специфичности сваког предмета. У зависности од потребе и сагласности ресорног министарства организоваће се настава за поједине школске године.

Предвиђено вријеме трајања Мастер студија за географске информационе системе је два семестра, односно једна академска година. Студије се организују као редовне, начин извођења студија је образовање у сједишту. Сваки семестар траје по 15 седмица, а два семестра чине једну академску годину. Студије садрже у оба семестра укупно 8 предмета са могућношћу одабира од понуђених 11 предмета. Први семестар има 4 обавезна, а други 3 обавезна и 1 изборни предмет. Сви предмети имају једнак број часова предавања и вјежби (2+2). Завршни (Мастер) рад студент може да пријави у складу са одредбама Правилника о студирању на I и II циклусу студија.

У оквиру мастер студија наставу ће изводити наставници и сарадници Универзитета у Бањој Луци и наставници са универзитета у Београду и Новом Саду. Предложени наставници и сарадници активно се баве научно-истраживачким радом и укључени су у бројне научно-истраживачке пројекте. Они су и аутори бројних научних и стручних радова, те већег броја монографија и уџбеника свих нивоа образовања. Подаци о наставницима и сарадницима доступни су јавности, биографије и референце објављене су на сајту ПМФ-а. Ангажовани наставници и сарадници својим знањем, искуством, досадашњим радом и референцама претпоставка су квалитетне и стручне наставе.

Завршни мастер студиј студентима биће иоснова за даље усавршавање и школовање, првенствено на докторским студијама.

Наставни планови и програми за мастер студије урађени су према европским стандардима које подразумева Болоњски процес, а исти компатибилни су са наставним плановима факултета у окружењу. Због тога смо увјерени да ће студенти са знањима, способностима и вјештинама које добију на нашем факултету бити добро прихваћени и на другим универзитетима.

Услов уписа на студије другог циклуса јесте завршен I циклус студија географије, општи или наставни смјер (са укупно остварених 240 ECTS бодова). Други циклус студија могу уписати и студенти сродних студијских програма чији се наставни план и програм подудара 70% са основним студијама географије. Студенти се уписују на основу успјеха на првом циклусу, а ранг-листа се

прави на основу збира просјечне оцјене на првом циклусу студирања и резултата пријемног испита. Пријемни испит се полаже из географије и енглеског језика (за општи смјер), а критеријуми за упис на мастер студије из ГИС-а су: успјех на претходном студију (максимално 50 бодова). Интервију (умјесто писменог пријемног) максимално 50 бодова, од тога: (Сваки положен предмет из области ГИС-а на основном студију носи број бодова у висини закључене оцјене из тог предмета (максимално 20); Научно-истраживачки рад кандидата из области ГИС-а или програмирања (објављени радови, учешће на пројектима и сл.) максимално 10 бодова. **Обезбједити доказе за интересе**; Остале компетенције (познавање програмских језика, рад са базама података, завршени сертификирани курсеви и сл.) максимално 5 бодова. **Обезбједити доказе за интересе**; Општа питања из области познавања ГИС-а и опредјељености бављења ГИС-ом максимално 15 бодова.

Број студената другог циклуса одређује се на основу приједлога Вијећа Студијског програма географије, Одлуке Наставно-научног вијећа ПМФ-а, Сената Универзитета у Бањој Луци и Владе Републике Српске.

Позив за упис на Студијски програм је јавни и објављује се у средствима јавног информисања у оквиру конкурса Универзитета у Бањој Луци.

Наставни план другог циклуса- општи смјер

	Ред. број	Наставни предмет	Фонд часова	ECTS	Сем.	Смјер	Статус
Пета година	1.	Глобалне климатске промјене	2+2+1	7,5	IX	ГЕО	избор.
	2.	Апликативна геоморфологија	2+2+1	7,5	IX	ГЕО	избор.
	3.	Кориштење и заштита вода	2+2+1	7,5	IX	ГЕО	избор.
	4.	Моделни демографског развоја	2+2	7,5	IX	ГЕО	избор.
	5.	Теорије и модели организације економскогеограф-ских система	2+2	7,5	IX	ГЕО	избор.
	6.	Глобализација и политичко-географски проблеми у свијету	2+2	6	X	ГЕО	избор.
	7.	Планирање и уређење географских система	2+2+1	6	X	ГЕО	избор.
	8.	Регионалногеограф-ски процеси и проблеми развоја ЈИ Европе	2+2	6	X	ГЕО	избор.
	9.	Географски аспекти руралног развоја	2+2+1	6	X	ГЕО	избор.
	10.	Образовне технологије у настави географије	2+2+1	6	X	ГЕО	избор.
	11.	Мастер рад	5	12	X	ГЕО	обав.

Наставни план другог циклуса- Географско информациони системи

	Ред. број	Наставни предмет	Фонд часова	ECTS	Сем.	Смјер	Статус
Пета година	1.	Геосистеми	2+2	5	IX	ГИС	обав.
	2.	Картографске основе ГИС-а	2+2	5	IX	ГИС	обав.

3.	Геопроцесуирање и просторно моделовање	2+2	5	IX	ГИС	обав.
4.	Просторне базе података	2+2	5	IX	ГИС	обав.
5.	ГИС програмирање	2+2	5	X	ГИС	обав.
6.	Даљинска детекција и ГИС	2+2	5	X	ГИС	обав.
7.	ГИС стандарди и инфраструктура просторних података	2+2	5	X	ГИС	обав.
8.	Изборни*	2+2	5	X	ГИС	избор.
9.	Физичко-географске анализе у ГИС-у*	2+2	5	X	ГИС	избор.
10.	Друштвено-географске анализе у ГИС-у*	2+2	5	X	ГИС	избор.
11.	Примјена ГИС-а у мониторингу и заштити животне средине*	2+2	5	X	ГИС	избор.
12.	ВЕБ-ГИС програмирање*	2+2	5	X	ГИС	избор.
13.	Мастер рад	-	20	X	ГИС	обав.

Пријемни испит на СП географије - први циклус

- Земља обилази око Сунца од запада према истоку по путањи која се назива:
 - еклиптика,
 - елипсоид,
 - екватор.
- Посебан облик ушћа ријеке у језера и мора, назива се:
 - ада,
 - алувијална раван,
 - делта.
- Области на Земљи гдје је притисак већи од 1013 mb називају се:
 - антициклони,
 - циклони.
- Једна од најпознатијих комета која се појављује сваких 76 година у Сунчевом систему назива се: _____.
- Свака биљна и животињска врста има своје природно подручје на којем живи, а оно се назива:
 - ареал,
 - ајстрем.
- Простране четинарске шуме у Русији називају се:
 - тундре,
 - тајге.
- Поредајте планете по удаљености од Сунца (ставити бројеве уз планете)
 - Уран, б) Венера, в) Меркур.
- Ротација је: _____
- Орогени покрети од највећег су значаја за стварање: _____
- Приобални појас Тихог океана и острва у њему гдје се налази највећи број данас активних вулкана (око 360) назива се: _____
- Код сваког ријечног корита разликују се:
 - _____
 - _____

12. Инструменти за мјерење температуре називају се _____, а температура ваздуха се исказује у _____
13. Насеобинска инверзија карактеристична је за следеће географске просторе:
1. а) Алпе, б) Падску низију, в) Етиопску висораван, г) Хималаје, д) Мексичку висораван. (Заокружи тачне одговоре!)
14. Који простори су веома густо насељени? (Заокружи тачне одговоре!)
а) Рур, б) Канада, в) Сахара, г) Бангладеш, д) Тибет.
15. Општа густина насељености добије се тако што се израчуна однос између:
а) природног прираштаја и површине територије,
б) броја становника и површине територије,
в) броја домаћинстава и површине територије,
г) броја становника и броја насеља.
16. У високоразвијеним државама највећи проценат становништва запослен је:
а) примарном сектору, б) индустрији, в) терцијарно-квартарном сектору. (Заокружи тачан одговор!)
17. Два највећа свјетска произвођача аутомобила су:
а) САД и Француска, б) САД и Јапан, в) Јапан и Њемачка, г) САД и Њемачка. (Заокружи тачан одговор!)
18. У којем се пару „ држава – главни град“ поткрала грешка:
а) Швајцарска – Берн б) Лихтенштајн – Вадуз
в) Естонија – Талин г) Андора – Ла Валета
19. Најзначајнији ријечни пловни пут у Европи је :
_____ – _____ – _____
20. Повећање учешћа градског становништва у некој регији или земљи зове се:
а) агломерација, б) метрополитанизација, в) конурбација, г) урбанизација.
21. Индонезија је острвска држава. Заокружи острва која јој припадају:
а) Мадагаскар, б) Борнео, в) Јава, г) Малдиви, д) Сулавеси, њ) Суматра.
22. Наведите четири нодално-функционалне регије Републике Српске:
1. _____ 2. _____
3. _____ 4. _____
23. Придружи наведене географске појмове одговарајућој држави:
1. Балатон _____ лука у Грчкој,
2. Авињон _____ језеро у Мађарској,
3. Тоскана _____ град у Француској,
4. Пиреј _____ покрајина у Италији.
24. Наведите три хидроелектране у Републици Српској и ријеке на којима су изграђене: 1. _____
2. _____ 3. _____
25. Које поље представља базу пољопривредног и агроиндустријског развоја Бањалучке регије ?

26. Најпознатији површински ток Мостарско-ливањске регије је _____
27. Наведите највећа налазишта жељезне руде у Републици Српској: _____
28. Који су манастири у Србији под заштитом УНЕСЦО-а?
_____ (Наведите бар два!)
29. Препознај појмове и повежи их према значењу:
1. Копти _____ језик,
2. Сенегал _____ биљка,
3. Свахили _____ народ,
4. Маниока _____ држава.
30. Наведи бар пет ријека црноморског слива у Босни и Херцеговини:

31. Наброј најважније последице Земљиних кретања!

32. Како се зове почетни меридијан и због чега је добио такво име?

33. Ријеке Дунав, Сава и Тиса дијеле простор Војводине на:

1. _____, 2. _____

3. _____

34. У којој су геолошкој ери живјели диносауруси?

а) кенозоику, б) палеозоику, в) мезозоику.

(Заокружи тачан одговор!)

35. Шта представља скраћеница ОПЕЦ?
